

SCIENCE

PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Jild 3, Son 11

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳақимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Тошкент давлат юридик университети.

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги

педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: "SCIENCEPROBLEMS TEAM"
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

Kucharov Jamshid Qulnazarovich

ROSSIYANING PAXTA YETISHTIRISH BORASIDAGI SINOV-TAJRIBALARI XUSUSIDA AYRIM MULOHAZALAR (TURKISTON TO'PLAMI MATERIALLARI ASOSIDA) 11-14

Taʼbaev Amirbek Ashirbaevich

Б.Х.КАРМИШЕВА АСАРЛАРИДА “ИЛК ҚАБИЛАЛАР”ГА ОИД ЭТНОНИМЛАР МАСАЛАСИ 15-23

Ҳамаев Нодирбек Мўминович

ТУРКИСТОНДА ИСТИҚЛОЛ УЧУН КУРАШНИНГ РИВОЖЛАНИБ БОРИШИ ВА УНИНГ МАТБУОТДА ЁРИТИЛИШИ (1920-1924) 24-32

Tilavova Shahnoza Salohitdinovna

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGIDA JADIDLARNING FAOLIYATI 33-36

Қозоқов Тоҳиржон Қодиралиевич

НАМАНГАНДА ҚОЗИЛАР ВА СУДЛАР ТАРИХИ 37-42

Артикбаев Ойбек Салимахамаатович

ЎЗБЕК-ҚОЗОҚ ЭТНОМАДАНИЙ АЛОҚАЛАРИНИНГ ОИЛАВИЙ УРФ-ОДАТ ВА МАРОСИМЛАРДА НАМОЁН БЎЛИШИ (XX АСР ТОШКЕНТ ВОҲАСИ МИСОЛИДА) 43-56

Atavullayeva Shaxlo Musoyevna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BIRINCHI KONSTITUTSIYASINING YARATILISH TARIXI ... 57-62

8.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

Қўчқаров Файзулло Абдужабборович

ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАР – АГРАР СОҲАНИ ИННОВАЦИОН РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ 63-70

Shao Junling

ANALYSIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF UZBEKISTAN'S REGIONAL ECONOMY .. 71-76

Ashirov Nurmurod Qulmatovich

RAQAMLI TECHNOLOGIYALARDAN KENG KO'LAMDA FOYDALANISHDA BANK TIZIMINI IMKONIYATLARINI OSHIRISH YO'LLARI 77-82

Togayev Salim Sobirovich

BANK XIZMATLARIGA BO'LGAN ISHONCHNI OSHIRISH YOHUD MIJOZNI JALB QILISHNING SAMARALI YO'LLARI 83-89

Саттаров Ғанижон Озодович

МИНТАҚА РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШДА ЭКСПОРТ САЛОҲИЯТИДАН ФОЙДАЛАНИШ ОМИЛЛАРИ 90-96

<i>Yakubova Samira</i> LEVERAGING PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS: STRATEGIES FOR OPTIMAL INVESTMENT FINANCING	97-102
<i>Abdualiyev Hamidulla Toxirjonovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASASINING INNOVATSIYALARNI BOSHQARISH TIZIMIDAGI LOYIHALARNI BOSHQARISH OFISI	103-109
<i>Egamberdiyeva Salima Rayimovna</i> XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	110-118
<i>Xolmamatov Diyor Haqberdievich</i> SANOAT KORXONALARINING BOZORDAGI MAVQEINI BAHOLASHDA SPACE TAHLIL USULIDAN FOYDALANISH	119-127
<i>Gafurova Dilshoda</i> INNOVATIVE MANAGEMENT IN HIGHER EDUCATION: ASSESSING STRATEGIES AND IMPACTS	128-132
<i>Xomidov Abdugaffor Axmadjonovich</i> TA'LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISH	133-139
<i>Raxmonov Mirvoxid Rajabovich</i> NAVOIY VILOYATI ASOSIY KAPITALIGA INVESTITSIYALAR TUZILISHI VA DINAMIKASI TAHLILI	140-149
<i>Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li</i> DON VA DONNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA SNW TAHLIL USULINING O'RNI VA UNI QO'LLASH XUSUSIYATLARI	150-159
<i>Aziza Umarova</i> AKSIYALARNI BIRLAMCHI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) AMALIYOTI ORQALI MOLIYAVIY RESURSLARNI SHAKLLANTIRISHNING HORIJ TAJRIBASI	160-167
<i>Абдуллаев Бунёд Ўткирович</i> СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИДА ЭКОЛОГИК ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ	168-178
<i>Matjonov Bekjon Ravshonbekovich</i> SOME CHARACTERISTICS OF ENSURING FOOD SAFETY IN UZBEKISTAN	179-185
<i>Алиматова Наргис Абдухалиловна</i> КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ-РАҚОБАТБАРДОШЛИК ОМИЛИ.....	186-197

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

<i>Kobulniyazova Gulchexra Toshpulatovna</i> F. NITSSHE “HAYOT FALSAFASI” KONSEPSIYASI IJTIMOY RIVOJLANISHNING IRRATSIONAL ASOSI	198-204
<i>Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich</i> INSON MOHIYATI, UNING BIOLOGIK VA IJTIMOY TABIATI	205-211
<i>Турсунов Лочин Эркинович, Хакимова Дилноза Юсуфхоновна</i> РАЗВИТИЕ ПРАВОВОГО СОЗНАНИЯ У ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	212-218
<i>Urinboyev Dilmurod Tura o'g'li</i> HUQUQIY FAOLLIK VA HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH MUOMMOLARI.....	219-225
<i>Яздонов Зикирилло Шукуруллоевич</i> АЛ-ҲАКИМ АТ-ТЕРМИЗИЙНИНГ СЎФИЁНА ҚАРАШЛАРИ ВА МАЛОМАТИЙЛИККА МУНОСАБАТИ	226-231
<i>Nabiyev Maxsud Abdumannonovich</i> IQTISODIY MADANIYATNING MAZMUNIVAMOHIYATI	232-238
<i>Haydaraliyev Shuhratjon</i> MARKAZIY OSIYODA MILLATLARARO MUNOSABATLARNING MILLIY VA MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	239-243
<i>Хамраев Сардорбек Шарафутдинович</i> ЭКОТУРИЗМ ЖАРАЁНЛАРИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ТАРИХИЙ ЭВОЛЮЦИЯСИ..	244-250
<i>Xashimov Sheraxon Jo'raxonovich</i> O'ZBEKISTONNING XALQARO IMIDJINI YUKSALTIRISHDA MILLIY TURIZMDAGI EKOLOGIK TURIZMNING TUTGAN O'RNI	251-260
<i>Хатамова Рашида Закиржановна</i> ПАТРИОТИЗМ КАК ЭЛЕМЕНТ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	261-266
<i>Патиев Холдор Икромович</i> ЖАДИДЧИЛИК ҚАРАШЛАРИ НЕГИЗИДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА ЖАМИЯТДА РИВОЖЛАНИШИ	267-275
<i>Ismoilova Hayitxon Maxammadjonovna</i> FARG'ONA VODIYSIDA OILA URF-ODATLARI VA QADRIYATLARINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOY JARAYONLARIDA NAMOYON BO'LISH XUSUSIYATLARI	276-280
<i>Raximova Rayxon Abdurasulovna</i> GLOBALLASHUV VA OILA AXLOQIY MADANIYATINING O'ZARO ALOQADORLIGI	281-287
<i>Raxmankulov Farhod Raximkulovich</i> MULKDORLAR QATLAMIDA IJTIMOY MAS'ULIYAT TUYG'USINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	288-292
<i>Shirinov Anvar Qanoatovich</i> MARKAZIY OSIYODA INSON TARAQQIYOTINING DOLZARB MASALALARI	293-299

Xandamova Marifat Akramovna
 “OSOR AL-BOQIYA” – ABU RAYHON BERUNIY ILMIIY IJODINING DURDONASI.....300-304

Teshaboev Muhiddin Marifovich
 IJTIMOIIY DAVLATDA IJTIMOIIY ADOLATNI TA’MINLASH VA IJTIMOIIY INSTITUTLARNING
 MAQSADI305-311

Karimov Rahmat Rahmonovich, Bekbayev Rauf Rustamovich
 MADANIY ANTROPOLOGIYA FANINING PREDMETI VA IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR
 TIZIMIDAGI O’RNI312-320

Talapov Baxriddin Alijanovich
 DEMOKRATIYA VA SHARQONA BOSHQARISHNING ETNODIFFERENSIAL
 XUSUSIYATLARI321-326

10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Ayuzmuratova Nurjamal Dastembayeva
 КАРАКАЛПАКСКИЕ ЖЕНСКИЕ ЛИЧНЫЕ ИМЕНА.....327-332

Olga Filippova
 ADDING REDUNDANCY FUNCTIONS TO CLUSTERED IMPLEMENTATION333-345

Egamnazarova Zaynab Xolmurod qizi
 INGLIZ TILIDAGI RIELTORLIK FAOLIYATIGA OID TERMINLARNING O’ZBEK TILI O’ZLASHISH
 MASALALARI346-351

Narzieva Gulnoza Akbarovna
 LEKSIK BIRLIKLARDA MILLIY – MADANIY KOD IFODASI352-357

Qodirova Mukaddas Tog’ayevna, Ibragimova So’g’diyona Ikrom qizi
 INGLIZ-O’ZBEK TILLARIDA VERBAL VA NOVERBAL MULOQOT TABULARINING
 QO’LLANILISHI358-362

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

Tўраев Сардор Абдихаким ўғли
 ИНТЕРНЕТ ТАРМОҒИДАН ФОЙДАЛАНИБ СОДИР ЭТИЛАДИГАН ЖИНОЯТЛАРНИНГ
 ОЛДИНИ ОЛИШНИНГ УМУМИЙ ЧОРАЛАРИ363-371

Атаев Шокир Куранбаевич
 ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ МАЪМУРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ
 АСОСЛАРИНИ ЯНАДА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ372-377

Юсупов Илхомжон Ибодиллаевич
 ҲУҚУҚИЙ АНИҚЛИК ПРИНЦИПИНING АЙРИМ НАЗАРИЙ - ҲУҚУҚИЙ ЖИҲАТЛАРИ
 ХУСУСИДА378-385

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Adizova Nigora Baxtiyorovna
 MUAMMOLI TA’LIM ASOSIDA BOSHLANG’ICH SINIF O’QUVCHILARINING DIVERGENT
 TAFAKKURINI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISH386-390

<i>Tkacheva Anastasiya Aleksandrovna</i> O'ZBEKISTON OLIY O'QUV YURLARI TALABALARINING IJTIMOYIY-MADANIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH UCHUN ISPAN TILINI O'QITISHDA VIRTUAL REALLIKDAN FOYDALANISH	391-400
<i>Uralova Muxabbat Sanjar qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING IJODIY-METODIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	401-406
<i>Kenjabaev Jahongir Abdusalimovich</i> METHODOLOGY FOR TEACHING ENGLISH BASED ON INTERNET RESOURCES	407-411
<i>Abdusamatov Alisher Sobirovich</i> TA'LIMNI LOYIHALASHTIRISH JARAYONIGA SEMIOTIK YONDASHUV	412-417
<i>Ibragimova Ehtiyotxon Ismailovna, Sobirova Nargiza Numonjonovna</i> TA'LIMDA NOVERBAL VOSITALARNING O'RNI	418-422
<i>Babayeva Maxfuza Abduvaitovna</i> TA'LIMDA FANLARARO BOG'LANISHNING AHAMIYATI	423-429
<i>Nazarova Zarrina Allaberdiyevna</i> MAKTAB O'QITUVCHILARINING KREATIV SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH USULLARI.....	430-435
<i>Jumayeva Gulnora Tursunpulatovna</i> O'QITUVCHILARINING KASBIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISHNING SHART- SHAROITLARI	436-442
<i>Умаров Азиз Авазович</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АУДИОВИЗУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	443-447
<i>Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi</i> INGLIZ TILI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI(STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYASI MISOLIDA).....	448-453
<i>Otamurodova Shamsu Qamar Otamurodovna</i> DIVERSIFIKATSIYA TAMOYILI ASOSIDA TALABALARNING KREATIVLIGINI YUZAGA CHIQRISH METODIKASI	454-461
<i>Komilov Nodirbek Bokijonovich</i> THE IMPORTANCE OF THE HISTORY OF MEDICINE IN INCREASING THE EXCLUSIVE COMPETENCE OF FOREIGN STUDENTS	462-466
<i>Sapieva Nargiza Mamayusufovna</i> IQTIDORLI O'QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASH KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNI IJTIMOIY-PEDAGOGIK QO'LLAB-QUVVATLASH	467-478
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i> XORIJIY FANLARDAN BOLALARNING MAKTABGA TAYYORGARLIGINING DIAGNOSTIKASI	479-484

<i>Mamatkodirov Maxammadali Mamatisakovich</i> SINFDAN TASHQARI MASHG'ULOTLAR UCHUN RAQAMLI VOSITALAR VA PLATFORMALARNI HAMDA O'QITISH USULLARINI TANLASH	485-492
<i>Irgasheva Umida Raimjanovna</i> TALABALAR KASBIY NUTQ KOMPETENTSIYASINI STEAM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	493-498
<i>Turayeva Lolaxon Yuldashevna</i> ERKIN MEXANIK TEBRANISHLARNI MAPLE DASTURIY VOSITASI YORDAMIDA O'RGANISH VA NAMOYISH ETISH	499-505
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i> TALABA YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	506-510
<i>Kenjabayeva Dilafruz Abdisalimovna</i> OLIY O'QUV YURTI SHAROITIDA ZAMONAVIY O'QITUVCHINI TAYYORLASHNING DEONTOLOGIK KOMPONENTI	511-518
<i>Xasanova Gulnoza Raxatjanovna</i> KREDIT-MODULLI TA'LIM TIZIMI JARAYONIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARINING MUSTAQIL ISHLARINI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI	519-525

07.00.00-Тарих фанлари

Қозоқов Тохиржон Қодиралиевич,
Тарих фанлари номзоди,
Импульс тиббиёт институти доценти, Наманган
qozoqovtohirjon@mail.ru

НАМАНГАНДА ҚОЗИЛАР ВА СУДЛАР ТАРИХИ

Аннотация. Наманган вилояти худуди Туркистон заминидаги энг қадимги маданият ва тамаддун ўчоқларидан бири ҳисобланади. Қадимги даврлардаёқ бу ерларда Ахсикент, Косон, Хайлом, Насробод, Поп, Вонкас каби шаҳарларнинг ташкил топиши бежиз эмас. Ўрта асрларда вилоят заминида Ахсикатий, Косоний, нисбаси билан кўплаб фикҳ олимлари яшаб ўтганлар. Ушбу мақолада Наманган вилояти қадимда худудида қозилик лавозимида ишлаган шахслар, ўрта асрлардаги мусулмон ҳуқуқшуномлиги лавозимлари ҳақида маълумотлар берилган.

Калит сўзлар: Қози, шариат, адолат, Косон, фикҳ, қонун, ҳукм, асар, фатво, тариқат, дин, лавозим.

Qozokov Tohirjon Kodiralievich,
Candidate of historical sciences,
Associate Professor of Impuls Medical Institute in Namangan

HISTORY OF QAZIS (JUDGES) AND COURTS IN NAMANGAN

Abstract. The territory of Namangan region is one of the oldest centers of culture and civilization on the land of Turkestan. It is no coincidence that cities such as Akhsikent, Koson, Khaylom, Nasrobod, Pop, Vonkas were established in these lands in ancient times. In the Middle Ages, many scholars of jurisprudence, such as Aksikati, Kosani, lived in the region. This article provides information about persons who worked as judges in the ancient territory of Namangan region, and the positions of Muslim jurisprudence in the Middle Ages.

Key words: Qazi, shari'a, justice, Kason, jurisprudence, law, judgment, work, fatwa, tariqat, religion, position.

Козоков Тохиржон Кодиралиевич,
Кандидат исторических наук,
Доцент Медицинского института «Импульс» г.Наманган

ИСТОРИЯ КАЗИ (СУДЕЙ) И СУДОВ НАМАНГАНА

Аннотация. Территория Наманганской области является одним из древнейших центров культуры и цивилизации на земле Туркестана. Не случайно на этих землях в древности были основаны такие города, как Ахсикент, Косон, Хайлом, Насробод, Поп, Вонкас. В средние века в этом регионе жили многие ученые-юристы, такие как Аксикати, Косани. В данной статье представлены сведения о лицах, работавших судьями на древней территории Наманганской области, и положениях мусульманского правоведения в средние века.

Ключевые слова: Казы, шариат, правосудие, Косон, юриспруденция, закон, судебное решение, дело, фетва, тариқат, религия, позиция.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3I11Y2023N05>

Кириш. Бутун Марказий Осиёда бўлгани каби наманганда ҳам ҳуқуқ тартибот тизими тарихи олис ўтмишга бориб тақалади. Бу эса айни дамда ушбу ҳудудда шаклланган ва давлатчилик ҳамда ҳуқуқий тизимнинг ривожланишига катта ҳисса қўшган муқаддас китоб “Авесто” билан чамбарчас боғлиқдир. Мазкур асар давлат тузилмаларининг вужудга келиши, уларнинг ривожланиши каби хусусиятларни ўз ичига олади. Дунё цивилизацияси тарихида мазкур асарнинг тутган ўрни беқиёсдир. Авестода инсон қадрли улуғланиб, инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари, оилавий-ҳуқуқий муносабатлар мустаҳкамланган бўлиб, асосий эътибор никоҳ тузиш зарурияти, бола ҳуқуқларининг ҳимояси, никоҳни бекор қилиш шарт-шароитлари, эр-хотиннинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, улар ўртасидаги мулкӣ муносабатларга қаратилган. “Авесто”да келтирилган битикларда халқнинг қадим ўтмишида инсон ҳуқуқи ва қадрли, оила, оила – никоҳ муносабатлари юксак қадрлият сифатида улуғланган [3:259].

Адабиётлар таҳлили ва методология. Наманган вилояти ҳудуди Туркистон заминиданги энг қадимги маданият ва тамаддун ўчоқларидан бири ҳисобланади. Қадимги даврлардаёқ бу ерларда Ахсикент, Косон, Хайлом, Насробод, Поп, Вонкас каби шаҳарларнинг ташкил топиши бежиз эмас. Ўрта асрларда вилоят заминидан Ахсикатий, Косоний, нисбаси билан кўплаб фикҳ олимлари яшаб ўтганлар.

Насруллоҳ Мубашшир ат-Тарозий: “Бу ўлкадан ўтмишда ҳам, бугун ҳам адаб ва илм аҳлига мансуб бўлган кўплаб уламолар етишиб чиққанлар” [11:19-20.], деб ёзган эди. Булар орасида умрини фикҳ илми ривожига бахшида этганлари ҳам талайгина. Мовароуннаҳр диёрига Ислом дини VIII асрда кириб келган бўлса, IX асрга келиб бу ерда Ҳанафий мазҳабига асосланган фикҳ мактаби шаклланиб улгурди [14:11.].

Ушбу мактабнинг йирик вакиллари қаторида Абу Муҳаммад Умар ибн Аҳмад ибн Абулҳасан ал-Ғандобий ал-Марғиноний, Тожуддин Абу Бакр бин Аҳмад Ал-Ахсикатий ал-Хўжандий, Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Умар ал-Ахсикатий ал-Ҳанафий, Али ибн Усмон ал-Ўший, Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Аҳмад ибн Али ибн Холид ал-Фарғоний ал-Ўший ал-Ҳанафий, Маъсуд ибн Мансур ибн Мурсал ал-Ўший, Абу Али ал-Хусайн ибн Али ибн Абулқосим ал-Ломиший ал-Фарғоний, Абу Исҳоқ Иброҳим ибн Ёқуб ибн Абу Наср ибн Обид ибн Абу Наср ибн Мадуса ал-Кушоний ал-Ғунжийрий, Умар ибн Али ибн Абу Бакр ибн Абдужалил ал-Фарғоний ал-Марғиноний, Муҳаммад ибн Аҳмад ибн Али ал-Фарғоний ал-Ўший ал-Ҳанафий, Садуддин Муҳаммад ибн Аҳмад ал-Фарғоний, Али бин Аби Абдужалил Ал-Фарғоний, Абулҳасан Али ибн Абу Бакр ибн Абдужалил Ал-Марғиноний (Бурҳонуддин), Заҳируддин Али ибн Абдулазиз ибн Абдураззоқ ал-Марғиноний, Бурҳониддин Маҳмуд ибн Аҳмад ибн Абдулазиз ибн Умар ибн Мозаҳ ал-Бухорий ал-Марғиноний ал-Ҳанафий, Алоуддин Абу Бакр ибн Масъуд ибн Аҳмад Косоний, Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Муҳаммад ал-Қубовий ал-Ҳанбалийларни санаб ўтиш мумкин.

Бевосита Наманган заминидан етишиб чиққан машҳур фақиҳлар ҳам талайгина. Масалан, Абу Наср Аҳмад ибн Сулаймон ибн Наср ибн Ҳоям ибн Али ибн ал-Ҳасан ал-Косоний (ҳижрий 488, милодий 1095 йилда вафот этган) – “қозию-л-қузот” – “қозилар қозиси” унвонига эга бўлган. Самарқандда қорахонийлар саройида ҳижрий 482, милодий 1089 йилда ҳатто вазир лавозимига ҳам тайинланган эди [13:51-58.]. Бакр ибн

Сулаймон ибн Имрон Илёс ал-Косоний (вафоти ҳижрий 513, милодий 1119 йил). Бир муддат Самарқандда яшаб, фикҳ илмини ўрганиб, фақиҳ даражасига етган.

Абу Бакр ибн Масъуд ибн Муҳаммад ибн ал-Косоний (вафоти ҳижрий 699, милодий 1300 йил) – фақиҳ ва усулиётчи бўлган. «Ас-Султон ал-мубийн фи усули-д-дин» (Дин асослари ҳақида аниқ баён этилган раҳнамо китоб») асарининг муаллифидир.

Ўз даврида «Малик ал-Уламо» - “Олимлар подшоҳи” унвони билан машҳур бўлган Ҳанафий фикҳ мактабининг йирик вакили Алоуддин Абу Бакр ибн Масъуд ибн Аҳмад Косонийдир. Замонасининг олимлари унга «Малик ал-уламо» (олимлар подшоҳи) номини берганлар. У устози Алоуддин Самарқандийнинг «Тухфатул фуқаҳо» номли асарига барча уламоларнинг таҳсини ва мақтовига мушарраф бўлган шарҳ ва шоҳ асари «Бадоиъус Саноиъ фи тартибиш Шароиъ»ни ёзади ва уни устозига тақдим қилади [2:9-10.].

Алоуддин Косоний тахминан 1146-1148 йилларда Ҳалаб ҳукмдори Нуриддин аз-Зангийнинг ҳузурига элчи қилиб юборилади ва у умрининг охирига қадар ўша ерда яшайди. Косоний Ҳалабда яшаган даврида ҳокимиятни зангийлар ва айюбийлар бошқарган бўлиб, мамлакатда илмий муҳит барқарор эди. Косоний бу ерда қисқа вақт ичида катта шуҳрат қозонади ва маҳаллий фақиҳларнинг талаблари билан Ҳалавийя мадрасасига бош мударрис қилиб тайинланади.

Заминимизда ҳатто аёл фақиҳлар бўлганлиги ҳам маълум. Шулардан бири Абу Бакр Косонийнинг умр йўлдоши Алоуддин Самарқандийнинг қизлари Фотима Самарқандиядир. Бу аёл оталарининг “Тухфатул фуқаҳо” асарини ёд олганлар. Фотимаи Самарқандийя бирор фатво чиқарсалар унга ўзлари, эрлари ва оталарининг муҳрини қўйиб чиқарар эдилар. Косоний ҳам фатвога мутасадди инсонлардан эдилар. Ва ўзлари шундай катта олим бўлишларига қарамасдан кўп масалаларда аёлларининг фикрини ўрганиб, сўнг фатво берар ва ҳатто баъзи ҳолларда аёллари у кишининг янглишаётган жойларини айтиб, тўғри йўлга солиб қўяр эди. Алоуддин Косоний: “... Илмларнинг энг улуғи фикҳ илмидир. Фикҳ илми – ҳалол ва ҳаром илми, қонунлар ва ҳукмлар илмидир. ...Пайғамбарларнинг асосий вазифаси одамларга фикҳни ўргатиш бўлган” [2:11.], деган эди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2018 йилнинг 2-3 май кунлари Наманган вилоятига ташрифи чоғида маънавий-маърифий ислохотларни янада кенгайтириш, айниқса, буюк аждодларимизнинг илмий, адабий меросини чуқур ўрганиш масаласига алоҳида эътибор қаратди. Жумладан, Наманган заминидан етишиб чиққан, диний ва дунёвий билимларда юксак мақомга эришган Алоуддин Косонийни чуқур эҳтиром билан тилга олди [15].

Тожуддин Абу Бакр бин Аҳмад Ал-Ахсикатий XII асрнинг охири XIII асрнинг биринчи ярмида яшаб ижод этган фақиҳ олимдир. Унинг фатволари асосида Абу Абдуллоҳ Муҳаммад бин Али бин Абил Қосим бин Абир Рижъо ал Қоиъдий ал Хўжандий “Фатовийи Хўжандий” номли фатволар мажмуасидан иборат китоб ёзган [7:237.].

Яна бир ислом ҳуқуқшуноси Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Умар ал-Ахсикатий ал-Ҳанафий – Ислом қонуншунослигининг фикҳ усули* соҳаси билан шуғулланган ҳанафий олим бўлган. Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Умар ал-Ахсикатий ал-Ҳанафий – Ислом

* Изоҳ: Ислом фикҳи назарий жиҳатдан бир қанча илмларни ўз ичига олади. Жумладан: 1. Усул ал-фикҳ; 2. Фуруъ ал-фикҳ; 3. Илм ал-истидлол.

қонуншунослигининг фикҳ усули соҳаси билан шуғулланган ҳанафий олим. Тахаллуслари Ҳусомиддин, куниялари эса Абу Абдуллоҳдир. У зот ҳанафий фақиҳ бўлиб, фаръий ва усул илмларининг имомларидан бўлганлар.

У тасниф қилган асарлардан бизгача қуйидагилари етиб келган: «Ал-Мухтасар фи усули-л-фикҳ» («ал-Мунтахаб» – «Сайланма» номи билан машҳур бўлган «Усул ал-фикҳ ҳақидаги мухтасар китоб»), «Ал-Ҳисомий» («Ҳусомуддин китоби»), «Мифтоҳу-л-усул» («Усулнинг калити»), «Ғоят-т-тахқиқ» («Текширишнинг чегараси»), «Дақоиқу-л-усул ва-т-табйин» («Усул ва баён этишнинг нозик қирралари») [2:20.].

«Кашфуз - зунун» китоби муаллифи «Ал - мунтахаб ал - ҳусомий» ҳақида шундай дедилар: «Бу китоб ортиқчалиқдан холи, фасллар тўлиқ баён қилинган, зиддият ва қарашларни чуқур ўрганилган». Айнан ушбу китобга ўн олтига яқин шарҳ ёзилган. Абдулазиз ибн Аҳмад ал - Бухорий (вафоти ҳижрий 730, милодий 1330 йил): «Бу «Ал - мунтахаб ал - ҳусомий» номли мухтасар китоби бошқа барча мухтасар китоблардан тартиби мустаҳкамлиги ва услуби чиройли экани билан устун туради», дедилар. Бу зот ҳақларида кўплаб уламолар мақтовли сўзларини айтганлар. Хусусан, Ҳусайн ибн Алий ибн Ҳажжож ас - Сиғноқий: «Ўз замонасининг буюк имоми, зоҳид, илмда денгиз, қунт - матонатли, масалаларнинг нозик жиҳатларини билувчи, башар муфтийси, шариатни намоеън қилувчи ва суннатни ҳимоя қилувчи зот эди», дедилар. Имом Лакнавий у зот тўғрисида: «Шайх, фозил, фуруъ ва усулда имом эди», дедилар. Ибн Қутлубғо ўзининг «Тож ат - тарожум» асарида имом Ахсикатий ҳақларида шундай деган: «У зот шайх фозил фуруъ ва усулда имом эди». Бу зот ислом оламидаги ҳақли равишда учинчи табақа мужтаҳидларидан бири бўлганлар.

Ҳусомиддин Ахсикатийнинг фикҳий асарлари бугун ҳам мусулмон олами олий ўқув юртларида асосий дасрликлардан бири сифатида ўқитилади.

Имом Абу Абдуллоҳ Ахсикатий ҳижрий 644 йилнинг зулқаъда ойи 22 санаси душанба куни, милодий 1247 йил 1 апрель куни вафот этганлар. Бухородаги «Етти қози» қабристонидagi Қозихон Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Муҳаммад ал - Абдий яқинига дафн қилинганлар.

Муҳокама ва натижалар. Умуман олганда, Фарғона водийси, жумладан, Наманган вилояти ҳудудидан ҳам ўтмишда машҳур фақиҳлар етишиб чиққанлар. Шу боис ҳам Иккинчи Ренессанснинг машҳур олимларидан Маҳмуд бин Вали бу маконни “Ҳуқуқшунос олимларнинг катта қисми Фарғонадан чиққандир” [9:65.], деб ёзган бўлса, Муҳаммад Муфти Оҳангароний “...Араб ва ажамда «мужтаҳидлар кони» ва «орифлар сандиғи», деб аталган Фарғона диёри...” [10:18.], деб таъриф беради.

Заҳириддин Муҳаммад Бобур яшаб ўтган даврда ҳам Фарғона водийсида қозилик-ҳакамлик лавозимларида ишлаган машҳур шахслар ўтган. Шулардан бири Хожа Мавлоно қози бўлган. “Бобурнома”да: “Хожа Мавлоноий қозиким, Султон Аҳмад қозининг ўғли ва Шайх Бурхониддин Қиличнинг наслидур, она тарафидин Султон Илик Мозийға етар, анинг хонаводалари ул вилоятга марже* ва шайхулислом йўсунлуқ бўла келгандур”. Ҳатто қози ва шайхлар давлат бошқарувида, сиёсий масалалар, давлатлараро дипломатик муносабатларда ҳам асосий ролни ўйнаганлар. Подшоҳлар улар билан маслаҳатлашиб ёки улар воситачилигида жанжалли масалаларни ҳал қилганлар. Масалан: “Охир Иброҳим сору ожиз бўлуб, Хожа Мавлоноий қозининг воситачилиги билан қуллуқни ихтиёр қилиб, шаввол ойида қилич, садоғини бўйниға

* Яъни, барча масалаларда мурожаат қилинадиган, ишончли, деган маънода.

осиб келиб, мулозамат қилиб қўрғонни топшурди.... Тоқат келтура олмай Хожа қозини ораға солиб кирдилар” [3:17,18,31]. Шунингдек, 1494 йили Самарқанд хукмдори Султон Аҳмад мирзо Фарғона водийсига бостириб келганида, яна ўша Қози Ҳожа Мавлонони сулҳ тузиш учун вакил қилиб жўнатилади ва ўзаро келишувга эришилади.

Бундан ташқари яна кўплаб ахсикатий фақиҳ олимлар борки, улар ҳақида тарихий адабиётларда қатор маълумотлар мавжуд. Шулардан бири, Мовароуннаҳрдаги Нақшбандия тариқатининг йирик вакилларида ҳисобланган Муҳаммад Қози бўлиб, тўлиқ исми Муҳаммад бин Бурҳониддин ал-Мискин ас-Самарқандийдир. У 1451 йилда Ахсикатда таваллуд топган ва шу ердаги мадрасада таълим олган [6:77.]. Ёшлик пайтларидаёқ оиласи билан Самарқандга кўчиб бориб умрининг охиригача (1516 й.) ўша ерда қолади.

Шунингдек, кейинчалик ҳам диёримиздан улуғ фақиҳлар етишиб чиқдилар. XVI асрда яшаб ижод қилган машҳур олим Мавлоно Маҳдуми Аъзам нафақат тасаввуф пешвоси, балки у Исломи динининг билимдони, ўз замонасининг кучли фақиҳларидан ҳам бўлган. “Асрор ун – никоҳ” асарида оила ҳуқуқи масаласида ўзининг қуйидаги фикрларини берган эди: “...Билгилким, улар ўртасида одил турган кишигина бу ишни қилса мақсадга мувофиқ бўларди. Ва агар адолат қила олмасликдан қўрқса, бир аёл билан қаноат қилсин.... Ва никоҳ масаласида тенгликни ихтиёр этмай ушбу ояти шарифага хилоф иш тутса, ўзини ўз қўллари бирла азийм ҳалокатга солган бўлур. ...Адолат қилмоқ шу эрурким, киши ҳар қандай маошни (умргузаронлик, харжни) зоҳиран биринчи аёлига қилса, иккинчисига худди шундай қилмоғи лозим” [8:46-47.].

Тарихий манбаларда номлари келтирилган таниқли қозилардан: Ҳўқанд шаҳри қозиси Муҳаммад Оқил ибн Шариф, яна бир Ҳўқанд қозиси Домулло Акбар хожа ибн Азизлар хожа Эшон, Қози Маҳмуд Чодакий, Шавқий Намангоний, Исҳоқхон Ибрат, Юсуфхон қози, Саййид Носирхон тўра ва бошқаларни санаб ўтиш мумкин.

Маълумки, XVIII аср бошларига келиб, Фарғона водийсида Қўқон хонлиги ташкил топди. Табиий равишда ҳозирги Наманган худуди ҳам хонлик таркибидаги бекликлардан ҳисобланган. Шу боис, хонлик учун тааллуқли бўлган диний-фиқҳий лавозим ва мансаблар бевосита Наманганда ҳам амал қилган. Масалан, Хожа калон - фикҳ олимининг фахрий унвони, Аълам - фақиҳ олим ва шариат қоидаларининг билимдони, Нақиб - оқсоқол, олим фақиҳларнинг ёрдамчилари.

Шунингдек, қозихоналарда қуйидаги унвон ва амаллар бўлган. Масалан, қози ул-қуззот - қозилар қозиси (яъни, адлия вазири), Қози калон - пойтахтда ва вилоят марказларидаги қозиларнинг ва қозихона ишларининг устидан назорат қилувчи, Қозии мутлақ - бош қози, Қози аскар - қўшин қозиси, қози раис - қўшинларда аскария муфтиси берган фатволарнинг ижро этилиши устидан назорат қилган, Алам - шариат буйича гуноҳкорнинг жазосини аниқлаб берган, Мулозим - қозихона ва маҳкаманинг оддий хизматчиси. Ушбу лавозимларда бўлганлар давлат томонидан белгиланган маош ва турли эҳсонлар ҳисобидан кун кўрганлар [4:19-20.].

Кишилик жамияти пайдо бўлибдики, ҳуқуқ-тартибот соҳаси вакиллариининг ўрни ижтимоий ҳаётда беқиёс бўлган. Алишер Навоий ҳам ўз даврдаги қозиларнинг жамиятда тутган ўрни ҳақида жуда ўринли фикрларни билдиради: “Қози мусулмонлик биносининг таянчидир ва мусулмонларнинг яхши ва ёмон ишлари юзасидан ҳукм чиқарувчидир. Унда шахсий манфаатга майл бўлмаслиги, соф кўнгли иккиюзламачилик

иллатидан холи бўлиши лозим. Қози ҳукм вақтида ошнога ҳам, бегонага ҳам бир савияда қарамоғи лозим. Қози қонун йўлидан бир қадам ҳам тоймаслиги - тўғри йўлдан чиқмаслиги лозим. Мадомики, ҳукми элнинг моли ва жонига тааллуқли экан, қозининг шиори тўғрилиқ ва адолат бўлмоғи лозим. Қозилик ишини қандай хоҳласам, шундай қиламан, дейиш ҳаёсизлик ва ёлғончиликдир” [1:17-18.].

Хулоса. Хулоса қилиб айтганда, Наманган диёри ўтмишда Ислоом олами учун машхур ҳуқуқшуносларни етказиб берган бўлса, бугунги кунда ҳам мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимида юзлаб наманганлик мутахассис ва олимлар фидокорлик билан меҳнат қилмоқдалар.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Алишер Навоий. Мукамал асарлар тўплами. Йигирма томлик. Ўн тўртинчи том. Маҳбуб ул қулуб.-Тошкент: Фан, 1998.
2. Алоуддин Косоний. Бадоеус саноеъ фий тартибиш шароеъ (Шариат қонунларини тартибланда гўзал санъатлар). 1-китоб.-Тошкент: Шарқ, 2018.
3. Бўриев О. Авестода инсон қадри улуғланишининг ҳуқуқий таъминланиши //Жамият ва инновациялар, 2022.-№4.
4. Воҳидов Ш., Холиқова Р. Марказий Осиёдаги давлат бошқаруви тарихидан (XIX-XX аср бошлари).-Тошкент: Янги аср авлоди, 2006.
5. Заҳриддин Муҳаммад Бобур. Бобурнома-Тошкент: Юлдузча, 1989.
6. Ислам на территории бывшей Российской империи. Энциклопедический словарь. Том I. – Москва: Восточная литература, 1998.
7. Isaqov A. Tojuddin Abu Bakr Al-Axsikatiy Al Xo'jandiyning "Fatavoi Ho'jandiy" asari haqida.-Namangan, Namangan davlat universitetining "Salohiyat mezon" ilmiy maqolalar to'plami, №23, 2021.; Ўзбекистон ФА Шарқшунослик илмий текшириш институтининг қўлёзмалар фонди инв. № 2392. ابو عبد الله محمد بن علي بن ابي القاسم بن ابي الرج القاعدى الخجندى
8. Махдуми Аъзам Косоний. Асрор ун - никоҳ. (Таржимон ва нашрга тайёрловчи А.Нуриддинов)-Наманган: Usmon Nosir media, 2023.
9. Махмуд ибн Вали. Море тайн относительно доблестей благородных. (Перевод Б.А.Ахмедова).-Ташкент: Фан, 1977.
10. Муҳаммад Муфти Оҳангароний. Мавлоно Лутфуллоҳ маноқиби.- Тошкент: Имом ал Бухорий жамғармаси, 2002.
11. Насруллоҳ Мубашшир ат-Тарозий. Ўрта Осиё олимлари.-Қоҳира: Ар-Равза, 1998.
12. Эралиева Д. Хусомуддин ал-Ахсикатий ва унинг илмий мероси.- “Ўзбек давлатчилиги тарихида Ахсикент шаҳрининг ўрни” мавзусидаги II халқаро илмий-амалий анжуман материаллари (Наманган, 2018 йил 10 ноябрь.).
13. Қозоқов Т., Воҳидов А., Рўзинов Б. Буюкларга бешик бўлган Ахсикент ёхуд Фарғона алломалари.-Тошкент: Наврўз, 2020.
14. Қориев О. Ал-Марғиноний машхур фикҳшунос.-Тошкент: Халқ мероси, 2000.
15. <https://xadicha.uz/3917>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 11 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатиغا олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).